

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Sirviö, Tomi

Title: Kirja-arvostelu : Dylan Thomas (suom) Mika Korhonen: Rakkauden ensi kuumeesta

Year: 2024

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja 2024

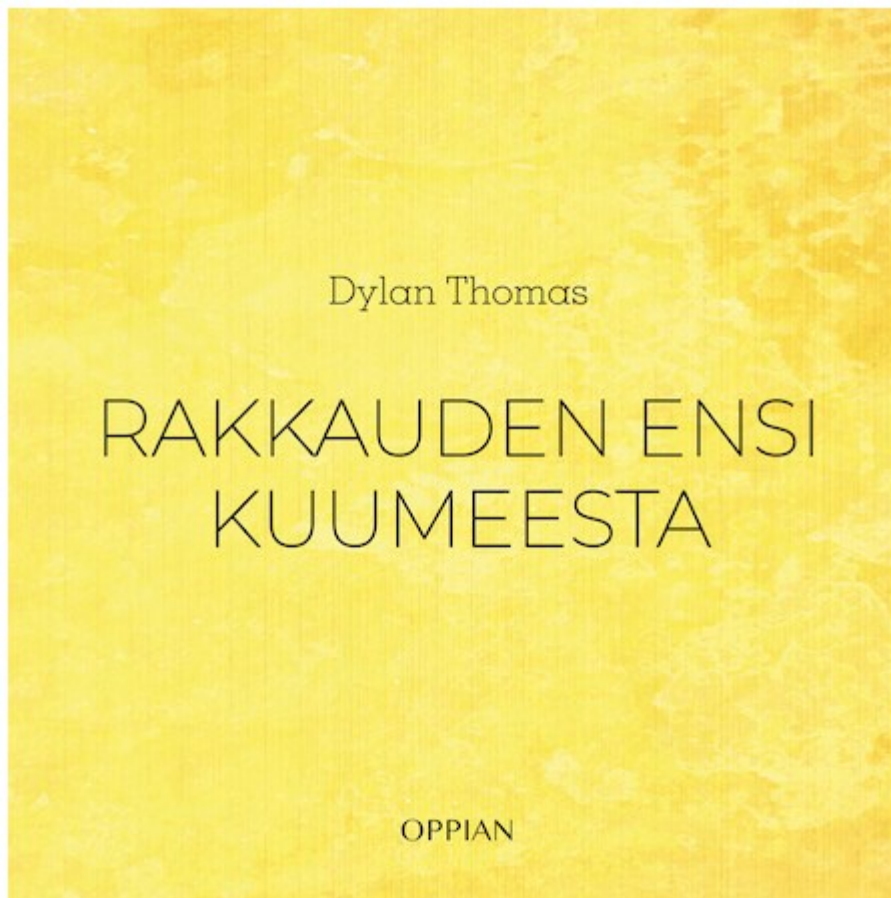
Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Sirviö, T. (2024). Kirja-arvostelu : Dylan Thomas (suom) Mika Korhonen: Rakkauden ensi kuumeesta. *Maailmankirjat : käänöskirjallisuuden verkkolehti*.
<https://www.maailmankirjat.ma-pe.net/dylan-thomas-rakkauden-ensi-kuumeesta/>

Dylan Thomas (suom) Mika Korhonen: Rakkauden ensi kuumeesta
[PM/31 ADMIN](#)

TOMI SIRVIÖ

Rakkauden ensi kuumeesta on valikoima Dylan Thomasin (1914-1953) runoja. Thomasia on kutsuttu rock n' roll -runoilijaksi. Se on ihan hyvä luonnehdinta. Thomas on rock raikkaan modernistisella tavalla, ei jankkaavaan beat-tyyliin. William Blakemaiset, symbolistiset näyt kohtaavat dekadentin urbaanin ympäristön.

Valikoimassa on kaksikymmentäneljä aiemmin suomentamatonta runoa, joista enemmistö on monisivuisia. Runoissa on useita säkeistöjä, jotka ovat omia mikrokokonaisuuksiaan, mutta jotka myös avaavat toisiaan. Kääntäjä Mika Korhonen on onnistunut tavoittamaan Thomasin kielen kiivauden. Hän on kääntänyt joitain englanninkielisiä ilmauksia suoraan, esimerkiksi 'mother-naked' on 'äiti-alasti', eikä kelteisillään tai ilkosillaan. "Oikeakielisemmät" vaihtoehdot olisivat olleet liian laimeita ottaen huomion Thomasin pyrkimyksen subjektivisuuteen. Alkuteksteihin kuuluneesta jokaisen säkeen aloittavasta isosta kirjaimesta on luovuttu, ja se onkin oikea ratkaisu, sillä kyseinen keino tekisi runoista raskaslukuisia. Se että runoihin ei ole merkitty vuosilukuja, joihin ne on alunperin julkaistu, vahventaa niiden yhteenkuuluvuutta: syntyy vaikutelma kuin ne olisi tarkoitettu alunperin yhdeksi teokseksi, joka alkaa eräänlaisina ohjeina siitä miten runoja tulisi rakastaa eli tulkita

(”Rakasta minua, ei niin kuin uneksivat hoitajat”) ja loppuu runoilijan tilinpäätökseen (”Synkässä käsityössäni tai taiteessani”).

Runojen tuottama vaikutelma monihahmotteisuudesta ei liity niinkään sanojen monimerkityksisyyteen vaan siihen, että säkeet eivät tunnu aina ensin noudattavan kielioppia mutta kun lukee eteenpäin tai ainoastaan tavaa yhtä säettä, huomaa pian sen olevankin ”oikein”. Tämä piirre lienee yksi niistä, joista suomentaja vaikenee ääneen esipuheessaan mutta jonka hän on saanut välitettyä käännöksiin.

Esipuheessa kerrotaan myös, että Thomas painotti runojen kerronnallista liikettä ja vastusti abstraktiutta. Tämä ilmenee ainakin niin, että runoissa on jokin selvä teema tai aihe, jota vasten yksityiskohdat voivat ilmentyä miten mielettöminä tahansa ilman, että lukija menettää fokustaan. Jokin runon säe, joka on usein myös runon nimi, toistuu esimerkiksi säkeistöjen alussa, mikä luo myös johdonmukaisuutta. Thomasin tapauksessa toisto ei vähennä runojen dynaamisuutta. Esimerkiksi lause ”jotta järki pysyisi tallella” toistuu samannimisessä runossa hokemana, joka on jumalan lailla maisemaa ikkunastaan seuraavaa runominää hulluuteen luisumasta estävä mantra. Runossa ”Nyt” toistuvat joka säkeistön alussa säkeet ”Nyt/ sano ei”. Samoin runon säkeet on ladottu joka säkeistöön samalla tavalla:

Nyt
sano ei,
ei herra sano
kuolema kyllälle,
kyllä kuolemalla, myötäilijä ja vastaus,
pitäisikö sen, joka pilkkoo lapsensa parannuskeinolla,
olla veljetön siskonsa käsisahalla (s. 28).

Esimerkkisäkeistöissä monet säkeet kääntävät edellisen säkeen nurin antiteesinomaisesti. Toisessa säkeessä on käsky ”sano ei”, kolmannessa esitetään vastaväite edelliselle: ”ei herra sano”.

Neljännessä julistetaan kuolema sanalle ’kyllä’ ja viidennessä taas käännetään julistus nurin: kyllä kuolemalle. Kaksi viimeistä säettä muodostavat kuin mielivaltaisesti käsitellyn sananparren. Voi olla, että runossa on vain sananlaskun muoto, joka helpottaa runon omaksumista. Monissa muissakin valikoiman runoissa jäljitellään sananlaskuja.

E erityisen hieno runo on kaupunkimaisemaa kuvaava ”Me näemme nousun salaisen tuulen”. Sen ensimmäisen säkeistö kuuluu:

Me näemme nousun salaisen tuulen aivojen alla

valon sfinksi istuu silmillä,
tähtien koodi kääntyy taivaassa.

Salainen yö laskeutuu väliin
kallon, solujen, kopistujen korvien
pitämässä ikuisesti kuollutta kuuta. (s. 36.)

Säkeistössä on paljon päähän ja yläilmoihin liittyvää kuvastoa. Pään metonymioita ovat aivot, aivoilla ratkaistava koodi, silmät, kallo, korvat, mikseivät myös solut. Yläilmojen metonymioita ovat tuuli, valo, tähdet, yö, kuu. Pään ja yläilmojen kuvastot yhdistyvät metaforissa, kuten ”tähtien koodi kääntyy taivaassa”. Valon sfinksi, joka istuu silmillä, rinnastuu kallon ja korvien pitämään kuuhun. Esipuheessa esiintyvä kerronnallisen liikkeen vaatimus toteutuu runossa siinä, että päähän ja taivaaseen liittyvät sanat levittäytyvät pitkin säkeistöjä ja muodostavat erilaisia liittoja. Kahden viimeisen säkeen lopussa oleva alkusointuisuus – ”kopistujen korvien” ja ”kuollutta kuuta” – alleviivaa loitsumaista pyrkimystä vaikuttaa todellisuuteen sanojen materiaalisuudella. Nousun salainen tuuli eli aivojen voima hallitsee koko kaupunkia.

Runon muissa säkeistöissä puhutaan siitä miten turbiinit, sähkö ja teräs pyörittävät arkea: ”Kaupungin jumaluus, turbiini liikkeessä, teräs muodossa/ kiiltelee sähköisillä kaduilla” (s. 37). Sfinksi ei uhkaakaan kaupunkia, kuten Oidipus-tarussa, vaan ihmisen aivot ovat saaneet vangittua sen energianlähteeksi. Totta kai sfinksi on myös uhka, sillä vaarantuntua tuottava jännite säilyy runon lopettavan ylimääräisen vakuuttelun ansiosta: ”Kaupungit eivät ole ryöstäneet silmiämme” (s. 37.) Runo voi saada lukijan myös ajattelemaan Oidipus-tarua uudella tavalla: ehkä Sfinksi halusi puhkaista silmät kaupunkilaisilta, mutta Oidipus tekikin sen heidän puolestaan ja on eräänlainen Kristus-hahmo.

Joka tapauksessa runolla on varmasti paljon teknologian mystifiointia esoteerisemmat merkitysulottuvuutensa. Valikoimassa puhutaan velhojen muotoisista eläimistä kallon luolastoissa ja kuinka ne löytävät ulkoiset säätilat etanoiksi muuttuneina. Välillä mystiset näyt muuttuvat kuviksi sodasta.

Kokoelman helppoiten tulkittavia tekstejä on ”Kaksikymmentäneljä vuotta muistuttavat kyöneleet silmistäni”, joka on valikoiman harvoja yksisäkeistöisiä runoja ja joka laajentaa ikäkriisin kokonaiseksi kuoleman valtakunnaksi:

Kaksikymmentäneljä vuotta muistuttavat kyöneleet silmistäni.

(Haudatkaa kuolleet jotteivat he kulje hautaan synnyttäen.)

Luonnollisen oviaukon nivusissa kyyristelin kuin räätäli

ompelemassa käärinliinaa matkaa varten

lihaa syövän auringon valossa.

Pukeutuneena kuolemaan, aistillinen patsastelu alkoi,

punaiset suoneni täynnä rahaa,

alkeellisen kaupungin lopulliseen suuntaan

minä etenen niin kauan kuin ikuisuus on. (s. 32.)

Aluksi tuntuu, että runo on jopa liian helppo. Ensimmäinen säe kertoo, että runon minä on juuri kaksikymmentäneljä vuotta täyttänyt nuorukainen, joka tuntee surua menneitä vuosia kohtaan.

Suluissa on hieno lause, miltei kuin mahdottomuusmetafora, jota voidaan pitää myös tulkinnan avaimena: jos kuolleet itse saavat kävellä hautoihin, he myös synnyttävät sinne. Runominä tuntee olevansa kuin hautaan synnytetty. Kolmannessa säkeessä kerrotaan kuinka runominä on kyyristellyt kuin räätäli nivusten oviaukossa, siis kiinni äidistään, josta on syntynyt tai on ollut syntymäisillään koko siihenastisen elämänsä. Tai vainaja on synnyttänyt runominän. Kyyristellä kuin räätäli ompelemassa käärinliinaa on vertauskuva, mutta myöhemmin runon puhuja on itse pukeutunut kuolemaan, joten vertaus kirjaimellistuu. Käärinliina on sopiva vaate kuoleman valtakuntaan. Kun runominä on pukeutunut kuolemaan, hän myös patsastelee aistikkaasti eli on kuin jonkinlainen elävä kuollut tai dekadentti poseeraaja, dandy, tai sitten hän on löytänyt paikkansa maailmasta, jossa kaikki kuolee koska runon aurinko on personifikaation avulla tehty pelottavaksi ja syö lihaa valollaan. Hänen rahaa täynnä olevat suonensa voidaan naivisti tulkita niin, että hän on kuluttanut omaisuutensa huumausaineisiin tai alkoholiin tai ehkä raha on niin raskas asia, että sen ansaitseminen tekee patsaaksi.

Kahdessa viimeisessä säkeessä runon puhuja suuntaa sanansa tulevaan: hän näkee itsensä etenemässä kohti alkeellista kaupunkia mutta ikuisesti, sitä ehkä koskaan saavuttamatta. Alkeellinen kaupunki voi olla hautausmaan kiertoilmaus tai metafora. Hänen loppuelämänsä on kulkemista kohti nekropolista, mutta se vaellus tuntuu ikuiselta, koska hän on vielä niin nuori ja päiviä on jäljellä – ehkä samaa unissakävelijän vaellusta tulee olemaan elämä kuoleman jälkeen, ja siellähän runo oikeastaan tapahtuu. En kuitenkaan halua tehdä runosta lopullista tulkintaa, en halua pelkistää sitä viisaudeksi, sillä viisaus on runouden kuolema. Ja tämäkin runo pysyy monitulkintaisena ja on siksi elävä.

Viisauden sijaan on parempi löytää runoista kiehtovia ideoita, kuten sen, että toistetut tervehdykset synnyttävät kummituksia, kuten runossa ”Olen halunnut muuttaa pois”. Kokoelmassa on paljon noita mielikuvituksellisia yksityiskohtia ja siksi *Rakkauden ensi kuumeesta* on todella inspiroiva runoteos.

Dylan Thomas: Rakkauden ensi kuumeesta, suom. Mika Korhonen, Oppian 2024. 62 s.

Tomi Sirviö on runoilija ja kirjoittamisen väitöstutkija.